

GBR-3666

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

November / December - 2013

Sanskrit : Paper - 102

(निरुक्तम् - अ. १.२)

(Core Course)

(१) यास्क प्रशित निरुक्त (अध्याय १, २)

(२) मेघदूत - (पूर्वमेघ श्लोक १ थी १०)

(३) अनसीन

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ नीयेनाभांथी कोर्ष पशु यार सभश्रवो : १४

(१) भावप्रधानमाख्यातं, सत्त्वप्रधानानि नामानि ।

(२) इन्द्रियनित्यं वचनमौदुम्बरायणः ।

(३) रात्रिः कस्मात् ।

(४) उदकं कस्मात् ।

(५) निघण्टवः कस्मात् निगमा इमे भवन्ति ।

(६) उच्चावचाः पदार्थाः भवन्ति इति गार्ग्यः ।

(७) तत्को वृत्रः। मेघः इति नैरुक्ताः ।

(८) परः संनिकर्षः संहिता ।

२ निर्वचन अेटवे शुं ? निर्वचनना सिद्धांतोनी यर्या करो. १४

अथवा

२ भंत्रो सार्थक छे के अनर्थक ते अंगेना भतोनी यर्या करो. १४

उ गमे ते भे टूंकनोंध लपो :

१४

- (१) आप्यात अने उपसर्ग
- (२) षड्भाव विकारो
- (३) निरुक्त अध्ययननां प्रयोजनो
- (४) निपाताना अर्थानुं प्रदर्शन.

४ (अ) नीयेनामांथी कोर्ष पशु भे श्लोक संस्कृतमां सभज्जवो :

७

- (१) जातं वंशे भुवनविदिते पुस्करावर्तकानां
जानामि त्वां प्रकृतिपुरुषं कामरूपं मधोनः ।
तेनार्थित्वं त्वयि विधिवशाद्दूरबन्धुर्गतोऽहं
याञ्चा मोघा वरं अधिगुणे नाद्यमे लब्धकामा ॥
- (२) तस्य स्थित्वा कथं अपि पुरः कौतुकाधानहेतोर्
अन्तर्बाध्यश्चिरं अनुचरो राजराजस्य दध्यौ ।
मेघालोके भवति सुखिनोऽप्यन्यथावृत्ति चेतः
कण्ठाश्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूरसंस्थे ॥
- (३) त्वां आरूढं पवनपदवीं उद्गृहीतालकान्ताः
प्रेक्षिष्यन्ते पथिकवनिताः प्रत्ययादाश्वसन्त्यः ।
कः संनद्धे विरहविधुरां त्वप्युपेक्षेत जायां
न स्यादन्योऽप्यहं इव जनो यः पराधीनवृत्तिः ॥
- (४) धूमज्योतिः सलिलमरुतां सन्निपातः क्व मेघः
सन्देशार्थाः क्व पटुकरणैः प्राणिभिः प्रापणीयाः ।
इत्यौत्सुक्यादपरिगणयन् गुह्यकस्तं ययाचे
कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाश्चेतनाचेतनेषु ॥

(બ) નગરપાલિકાપ્રશાસકાય સ્વચ્છતાહેતુપત્રં લિખતુ । ૭

અથવા

(બ) શિક્ષકપદે નિયુક્ત્યઅર્થમાવેદનં લિખતુ । ૭

૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૧૪

(૧) ગૌઃ - શબ્દનું નિર્વચન જણાવો.

(૨) 'નામ' નું લક્ષણ આપો.

(૩) 'અન્તરિક્ષમ્' શબ્દનું નિર્વચન જણાવો.

(૪) 'આદિત્ય' શબ્દનું નિર્વચન જણાવો.

(૫) નિરુક્તના અધિકારી કોણ છે ?

(૬) નિરુક્તની ટીકા અને એક ટીકાકારનું નામ જણાવો.

(૭) નિરુક્તના સાતમાં અધ્યાયનું વસ્તુવિષય જણાવો.

(૮) દક્ષિણ શબ્દનું નિર્વચન જણાવો.

(૯) મેઘદૂતમાં કોણ - કેવો શાપ આપે છે ?

(૧૦) મેઘદૂતમાં કેટલા ભાગ છે ? કયા - કયા ?

(૧૧) નિઘંટુના કુલ કેટલા અધ્યાય છે ?

(૧૨) 'કક્ષ્યા' શબ્દ સમજાવો.